

ASPECTE APLICATIVE ALE ANALIZEI CHELTUIELILOR PRIVIND DOBÂNZILE

Nelea *CHIRILOV**Academia de Studii Economice a Moldovei*

Actualmente, cheltuielile privind dobânzile trebuie supuse unei analize distincte datorită ponderii importante pe care o dețin în componența cheltuielilor totale, precum și faptului că acestea reflectă aspecte referitoare la relațiile financiare ale entității cu instituțiile bancare și financiare. În acest articol sunt prezentate diverse aspecte practice privind: aprecierea generală a mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile; analiza structurii cheltuielilor privind dobânzile și analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile.

Cuvinte-cheie: *cheltuieli privind dobânzile, credite bancare și împrumuturi, cheltuieli privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări, rata medie a dobânzii.*

PRACTICAL ASPECTS OF EXPENSES ANALYSIS REGARDING INTERESTS

At present the interest expenses should be a subject of a distinct analysis due to their importance in total expenses' composition, as well as they reflect issues related to the entity's financial relations with banks and financial institutions. This article presents various practical issues such as the size and evolution of the interest expenses; the interests' expense structural analysis and causal analysis of interest expenses.

Keywords: *interest expense, bank credits and loans, interest expense 1,000 lei sales revenue, the average interest rate.*

Introducere

În contextul actual al schimbărilor care au loc la nivel național și internațional, dar mai ales al celor care au influențat în ultimii ani și vor influența în continuare în mod direct sectorul financiar-bancar și costul creditelor bancare și împrumuturilor, se impune o abordare complexă a analizei cheltuielilor privind dobânzile.

În ansamblul cheltuielilor, cheltuielile privind dobânzile dețin adesea o pondere importantă ca urmare a faptului că creditele bancare și împrumuturile reprezintă una dintre sursele de finanțare a activității entității, ponderea lor fiind dependentă de natura sectorului de activitate, de durata de rotație a activelor circulante, de eficiența exploatării, de capacitatea de autofinanțare etc.

Cheltuielile privind dobânzile fac parte din categoria cheltuielilor altor activități și reprezintă costul surselor de finanțare împrumutate. Componența acestora este indicată în subpct. 1) al anexei 4 din SNC „Cheltuieli” și cuprind cheltuielile privind dobânzile aferente: creditelor bancare (inclusiv, aferente obligațiunilor și cambiilor emise); contractelor de leasing financiar care nu se capitalizează în conformitate cu prevederile SNC „Costurile îndatorării”; creditelor bancare și împrumuturilor compromise (expirate); împrumuturilor achitate filialelor, entităților fiice și asociate [1].

Așadar, cheltuielile privind dobânzile trebuie supuse unei analize distincte datorită caracterului lor specific, pe care îl dețin în componența cheltuielilor totale, precum și faptului că acestea reflectă aspecte referitoare la relațiile financiare ale entității cu alte entități și cu instituțiile bancare și financiare.

Direcțiile metodologice principale ale analizei cheltuielilor privind dobânzile sunt următoarele: aprecierea generală a mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile, analiza structurii cheltuielilor privind dobânzile, analiza dinamicii nivelului cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări, analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile.

Aprecierea generală a mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile

Analiza mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile are menirea de a examina dimensiunea lor absolută și relativă în comparație cu realizările anilor precedenți și/sau obiectivele stabilite în planul de afaceri.

Pentru aprecierea mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile este rațională, de asemenea, examinarea evoluției cheltuielilor privind dobânzile în concordanță cu dinamica cheltuielilor totale și volumul activității entității. În acest scop se folosește *metoda de analiză pe orizontală*. Această metodă presupune compararea indicatorilor relativi de modificare a cheltuielilor privind dobânzile, a cheltuielilor totale și a volumului activității agentului economic. De menționat că pentru evaluarea volumului activității entității pot fi aplicate veniturile din vânzări și/sau veniturile totale (din toate tipurile de activități).

Compararea evoluției cheltuielilor privind dobânzile în concordanță cu dinamica veniturilor permite aprecierea eficienței folosirii surselor de finanțare împrumutate. Se apreciază pozitiv situația în care ritmul (sporul) creșterii veniturilor depășește indicatorul similar al modificării cheltuielilor privind dobânzile. În asemenea condiții devine evidentă gestiunea reușită a surselor de finanțare din partea managerilor entității și crește eficiența economică a cheltuielilor privind dobânzile.

În Tabelul 1 este prezentată analiza mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile prin metoda de analiză pe orizontală. În calitate de sursă informațională servește situația de profit și pierderi, anexa 8 „Notă informativă privind veniturile și cheltuielile clasificate după natură” la situațiile financiare și borderoul evidenței analitice la contul 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”.

Tabelul 1

Analiza mărimii și evoluției cheltuielilor privind dobânzile

Indicatori	Suma, mii lei		Abaterea absolută, mii lei	Ritmul creșterii, %
	Anul precedent	Anul de gestiune		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4=3-2</i>	<i>5=3÷2×100</i>
1. Cheltuieli privind dobânzile	439	357	-82	81,32
2. Cheltuieli totale	23250	24140	+890	103,83
3. Venituri din vânzări	24560	25890	+1330	105,42

Din datele Tabelului 1 rezultă că în dinamică se evidențiază o tendință pozitivă de scădere a cheltuielilor privind dobânzile cu 82 mii lei, sau cu 18,68%. Evoluția cheltuielilor totale are un caracter crescător; în anul de gestiune au alcătuit 24140 mii lei, majorându-se cu 890 mii lei, sau cu 3,83%.

Atrage atenție faptul că ritmul creșterii veniturilor din vânzări considerabil depășește indicii aferenți cheltuielilor privind dobânzile și cheltuielilor totale. Acest fenomen semnifică eficiența economică a cheltuielilor privind dobânzile și scăderea gradului de atragere a surselor împrumutate. Ultima concluzie reiese din faptul că odată cu creșterea veniturilor din vânzări are loc reducerea considerabilă a cheltuielilor privind dobânzile.

Analiza structurii cheltuielilor privind dobânzile

Alt aspect analitic, care prezintă interes practic pentru utilizatorii situațiilor financiare, constă în aprecierea structurii cheltuielilor privind dobânzile. Examinarea literaturii din domeniul analizei economice arată că există diverse modalități tehnice de analiză structurală. În particular, recomandăm să se analizeze structura cheltuielilor privind dobânzile prin metoda de analiză pe verticală. Esența acestei modalități constă în calcularea ponderii fiecărui element component în suma totală a cheltuielilor privind dobânzile.

În Tabelul 2 este prezentată analiza structurii cheltuielilor privind dobânzile după natură, prin metoda de analiză pe verticală. În calitate de sursă informațională servește borderoul evidenței analitice la contul 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”.

Tabelul 2

Analiza structurii cheltuielilor privind dobânzile după natură în dinamică

Cheltuielile privind dobânzile afereente:	Anul precedent		Anul de gestiune		Devierea	
	Suma, lei	Pondere, %	Suma, lei	Pondere, %	Suma, lei	Pondere, puncte procentuale
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6=4-2</i>	<i>7=5-3</i>
1. Creditelor bancare (inclusiv, aferente obligațiunilor și cambiilor emise)	310	70,62	328	91,88	+18	+21,26
2. Contractelor de leasing financiar	76	17,31	15	4,20	-61	-13,11
3. Creditelor bancare și împrumuturilor compromise (expirate)	11	2,51	-	-	-11	-2,51
4. Împrumuturilor achitate filialelor, entităților fiice și asociate	42	9,56	14	3,92	-28	-5,64
În total cheltuieli privind dobânzile	439	100	357	100	-82	x

Datele Tabelului 2 denotă că în componenta cheltuielilor privind dobânzile cota predominantă a aparținut cheltuielilor privind dobânzile aferente creditelor bancare (inclusiv, aferente obligațiunilor și cambiilor emise) care deținea 70,62% în anul precedent, majorându-se până la 91,88% în anul de gestiune, sau cu 21,26 puncte procentuale. În același timp, se observă diminuarea cotei cheltuielilor privind dobânzile aferente contractelor de leasing financiar: de la 17,31% în anul precedent la 4,20% în anul de gestiune, sau cu 13,11 puncte procentuale în totalul cheltuielilor privind dobânzile. De asemenea, a scăzut și cota cheltuielilor privind dobânzile aferente împrumuturilor achitate filialelor, entităților fiice și asociate cu 5,64 puncte procentuale în totalul indicatorului analizat. Printre modificările structurale se evidențiază faptul că în anul de gestiune nu au fost înregistrate cheltuieli privind dobânzile aferente creditelor bancare și împrumuturilor compromise (expirate), care în anul precedent au deținut cota de 2,51% din totalul cheltuielilor privind dobânzile.

Analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile

Un alt aspect analitic, care necesită examinare temeinică, ține de analiza cheltuielilor privind dobânzile din punct de vedere cauzal. Pentru analiza cauzelor și căilor de modificare a cheltuielilor privind dobânzile savanții români Gh.Vâlceanu, V.Robu, N.Georgescu [2, p.223-224] și Anca Maria Hristea [3, p.231-232] recomandă diverse sisteme factoriale.

De remarcat că analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile presupune utilizarea unor modele specifice, care identifică principalii factori de influență ce induc modificări în timp asupra mărimii creditelor bancare și împrumuturilor și care influențează indirect asupra valorii cheltuielilor privind dobânzile.

Pentru analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile recomandăm aplicarea în practica economică a următorului sistem de factori generali:

$$\text{Cheltuieli privind dobânzile} = \text{Venituri din vânzări} \times \text{Cheltuieli privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări}$$

Potrivit acestui sistem factorial, modificarea cheltuielilor privind dobânzile se datorează celor doi factori cu influență directă, și anume:

✓ *modificarea veniturilor din vânzări.* În situația creșterii cheltuielilor privind dobânzile se apreciază ca justificată din punct de vedere economic atâta timp cât majorarea veniturilor din vânzări nu este devansată de creșterea cheltuielilor privind dobânzile;

✓ *modificarea cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări.* În condițiile menținerii constante a veniturilor din vânzări, majorarea cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări generează creșterea cheltuielilor totale privind dobânzile (efect nefavorabil), după cum scăderea cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări determină diminuarea sumei cheltuielilor privind dobânzile (efect favorabil).

În Tabelul 3 este ilustrată metodica analizei cauzale a cheltuielilor privind dobânzile conform sistemului factorial prezentat mai sus prin metoda diferențelor absolute.

Tabelul 3

Calculul influenței factorilor generali la devierea cheltuielilor privind dobânzile

Indicatori	Anul precedent	Anul de gestiune	Abaterea absolută	inclusiv din cauza modificării:	
				veniturilor din vânzări	cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4 = 3 - 2</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1. Cheltuieli privind dobânzile, mii lei	439	357	-82	23,77	-105,77
2. Venituri din vânzări, mii lei	24560	25890	+1330	x	x
3. Cheltuieli privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări, lei la 1000 lei (ind.1÷ind.2×1000)	17,8746	13,7891	-4,0855	x	x

Din calculele efectuate în Tabelul 3 se constată reducerea cheltuielilor privind dobânzile cu 82 mii lei, ceea ce indică un efect favorabil pentru dezvoltarea performanțelor financiare ale entității. În urma analizei efectuate au fost evidențiate principalele cauze ale diminuării indicatorului analizat.

Creșterea veniturilor din vânzări cu 1330 mii lei a generat o reducere a cheltuielilor privind dobânda cu 23,77 mii lei. În această situație, creșterea cheltuielilor privind dobânzile se apreciază ca justificată din punct de vedere economic, deoarece majorarea veniturilor din vânzări nu este devansată de creșterea cheltuielilor privind dobânzile.

Nivelul cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări s-a redus cu 4,0855 lei la 1000 lei, contribuind la scăderea cheltuielilor privind dobânzile cu 105,77 mii lei. Situația se apreciază pozitiv, deoarece ritmul de creștere a venurilor din vânzări a fost superior celui aferent cheltuielilor privind dobânzile, fapt ce denotă creșterea eficienței activității economice și a performanței entității.

În opinia noastră, sistemul factorial de analiză a cheltuielilor privind dobânzile, examinat mai sus, poate fi extins prin descompunerea factorului „cheltuieli privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări”. În acest context, propunem detalierea cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări în următoarele componente: rata înzestrării venurilor din vânzări cu active, cota medie de participare a creditelor bancare la acoperirea activelor și rata medie a dobânzii.

Interconexiunea factorilor ce influențează asupra modificării cheltuielilor privind dobânzile este prezentată schematic în Figura 1.

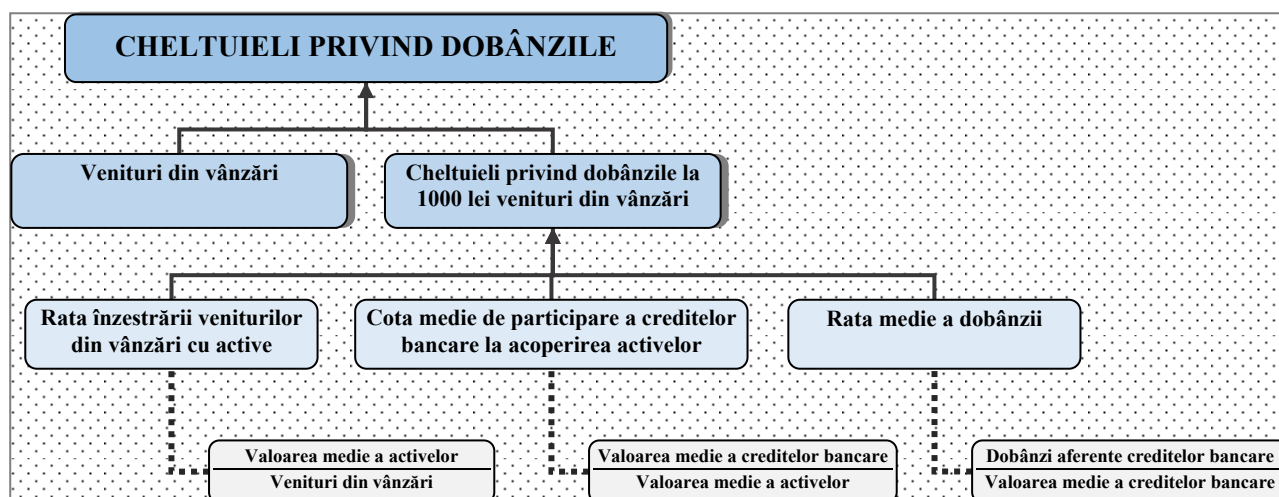

Fig.1. Factorii ce influențează asupra modificării cheltuielilor privind dobânzile

Sursa: elaborată de autori

Din punctul nostru de vedere, necesitatea determinării influenței factorilor detaliați ai cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări asupra modificării cheltuielilor privind dobânzile derivă din faptul că:

- *rata înzestrării venurilor din vânzări cu active* permite utilizatorilor să cunoască măsura în care eficiența utilizării activelor poate să influențeze scăderea cheltuielilor privind dobânzile. De menționat că accelerarea rotației activelor poate condiționa diminuarea cheltuielilor privind dobânzile, atât timp cât activitatea entității este profitabilă; în caz contrar, fiecare rotație suplimentară a activelor generează necesitatea atragerii creditelor bancare și a împrumuturilor suplimentare;

- *cota medie de participare a creditelor bancare la acoperirea activelor* oferă posibilitatea de a înțelege în ce măsură creditele bancare participă la finanțarea activelor. În situația atragerii creditelor bancare are loc majorarea părții surselor de finanțare ce urmează a fi remunerată cu dobânzi, fapt ce creează un pericol pentru independența financiară a entității;

- *rata medie a dobânzii* indică măsura în care oscilația dobânzii influențează cererea de credite bancare și modificarea cheltuielilor privind dobânzile. Atunci când nivelul dobânzii va crește, cererea de credite bancare va scădea, iar când rata dobânzii va înregistra un regres, acesta va fi resimțit în creșterea cererii de credite bancare. Atragerea unor credite bancare mai costisitoare poate avea drept cauză gradul mare de îndatorare a entității, care obligă finanțatorii la acoperirea riscului de insolvabilitate a entității.

Pentru aplicarea în practică a sistemului factorial de analiză a cheltuielilor privind dobânzile au fost utilizate următoarele surse informaționale: bilanțul, situația de profit și pierdere, borderoul evidenței analitice la conul 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională”.

Tabelul 4

Date inițiale pentru analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile

Indicatori	Anul precedent	Anul de gestiune	Abaterea absolută
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4 = 3 - 2</i>
1. Venituri din vânzări, mii lei	24560	25890	
2. Cheltuieli privind dobânzile, mii lei	439	357	
3. Valoarea medie a activelor, mii lei	8940	7600	
4. Valoarea medie a creditelor bancare, mii lei	3440	2490	
5. Rata înzestrării veniturilor din vânzări cu active, lei (ind.3÷ind.1)	0,3640	0,2935	
6. Cota medie de participare a creditelor bancare la acoperirea activelor, % (ind.4÷ind.3×100)	38,4787	32,7632	
7. Rata medie a dobânzii, % (ind.2÷ind.4×100)	12,7616	14,3373	

Notă: indicatorii 3 și 4 din Tabelul 4 au fost calculați după media aritmetică simplă în baza datelor din Bilanț.

În Tabelul 5 este prezentată metodica analizei cauzale a cheltuielilor privind dobânzile conform sistemului factorial propus în Figura 1, prin metoda substituțiilor în lanț.

Tabelul 5

Calculul influenței factorilor detaliați la devierea cheltuielilor privind dobânzile

Nr. calc.	Nr. subst.	Factorii interdependenți				Cheltuieli privind dobânzile, mii lei	Calculul influenței, mii lei	Mărimea influenței, mii lei
		Venituri din vânzări	Rata înzestrării veniturilor din vânzări cu active	Cota medie de participare a creditelor bancare la acoperirea activelor	Rata medie a dobânzii			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
1	0	24560	0,3640	38,4787	12,7616	439,00	-	-
2	1	25890	0,3640	38,4787	12,7616	462,77	462,77-439,00	+23,77
3	2	25890	0,2935	38,4787	12,7616	373,13	373,13-462,77	-89,64
4	3	25890	0,2935	32,7632	12,7616	317,71	317,71-373,13	-55,42
5	4	25890	0,2935	32,7632	14,3373	357,00	357,00-317,71	+39,29

După cum am menționat, în Tabelul 5 a fost aprofundată analiza cauzală a cheltuielilor privind dobânzile prin detalierea cheltuielilor privind dobânzile la 1000 lei venituri din vânzări, care oferă explicații suplimentare referitor la creșterea eficienței cheltuielilor privind dobânzile.

Această situație a fost determinată de accelerarea vitezei de rotație a activelor. Așadar, diminuarea ratei înzestrării veniturilor din vânzări cu active de la 0,36 lei la 0,29 lei arată că pentru a genera venituri din vânzări în valoare de 1 leu entitatea a avut nevoie cu 0,07 lei de active mai puține decât în anul precedent. Acest fapt a favorizat diminuarea cheltuielilor privind dobânzile cu 89,64 mii lei.

Cota medie de participare a creditelor bancare la acoperirea activelor a scăzut de la 38,48% în anul precedent la 32,76% în anul de gestiune, ceea ce a condus la diminuarea cheltuielilor privind dobânzile cu 55,42 mii lei. Aceasta scoate în evidență faptul că finanțarea activității economice pe baza creditelor bancare a scăzut.

Rata medie a dobânzii a crescut de la 12,76% în anul precedent la 14,34% în anul de gestiune, fie datorită scumpirii creditelor bancare, ca efect al politicii bancare, fie datorită creșterii ponderii creditelor bancare cu dobânzi superioare și a încrederii investitorilor financiari în puterea economică a entității analizate. Prin urmare, cheltuielile privind dobânzile au crescut prin intermediul ratei medii a dobânzii cu 39,29 mii lei.

Concluzii

Generalizând cele expuse, conchidem că implementarea în practică a recomandărilor aferente analizei cheltuielilor privind dobânzile va influența benefic procesul decizional și, ca urmare, va asigura optimizarea deciziilor economice adoptate. În scopul optimizării deciziilor economice luate de diferiți utilizatori ai situațiilor financiare, recomandăm aplicarea rezultatelor analizei în următoarele situații ale procesului decizional: aprecierea calității managementului activității operaționale a entității, optimizarea structurii surselor de finanțare și elaborarea deciziilor de finanțare, aprecierea asigurării și menținerii echilibrului financiar etc.

Referințe:

1. Standardul național de contabilitate „Cheltuieli”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.233-237.
2. VÂLCEANU, Gh., ROBU, V., GEORGESCU, N. *Analiză economico-financiară*. Ediția a 2-a. București: Editura Economică, 2005. 448 p.
3. HRISTEA, A.M. *Analiza economică și financiară a activității întreprinderii. De la instituție la știință*. Vol.1. Ed. a II-a. București: Editura Economică, 2015. 256 p.

Prezentat la 17.05.2016